

REPUBLICA MOLDOVA ÎN SISTEMUL RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

Sava BALAN, dr., conf. univ.,
Larisa NOROC, dr., conf. univ

Summary

The article "Republic of Moldova in the system of international relations" are underlined the main areas of international relations the country with major international organizations and the majority of the modern world priorities that R.Moldova consiens for the estabilishment of international relations with ather states. Provided the principles of which are based international relations the R.Moldova with ather countries. As well as the main purpose of which the R.Moldova wants to reach in the process of cooperation with the world powers.

Evoluția relațiilor internaționale a Republicii Moldova au început odată cu Declarația Independenței la 27 august 1991.

Pe parcursul dezvoltării relațiilor internaționale în centrul atenției politicii statului moldav s-a aflat soluționarea mai multor obiective: revendicarea dreptului de a se manifesta ca partener egal în relațiile interstatale: semnarea tratatelor politice bilaterale cu alte state, integrarea teritorială, obținerea accesului la organisme politice internaționale, la organizațiile internaționale de prestigiu.

Moldova în prezent este membra multor organizații internaționale: ale ONU, Consiliului Europei, Organizația pentru Securitate și Cooperare Europeană (OSCE), Fondul Monetar Internațional (FMI), Banca Mondială; Banca Europeană pentru Reconstrucție și dezvoltare (BERD), Procesul de Cooperare în Europa de Sud-Est.

Și în viitor în contextul relațiilor internaționale R.Moldova consideră drept priorități: consolidarea securității și stabilității republicii prin recunoașterea și respectarea de către statele lumii a statului R.Moldova de neuntralitate permanentă; integrarea de mai departe în cadrul principalelor organizații internaționale; stabilirea și rezolvarea relațiilor bilaterale cu țările lumii și în special, cu principalii săi parteneri strategici SUA, Germania, Franța, Marea Britanie, Turcia; asigurarea și menținerea sprijinului comunității internaționale în vederea soluționării favorabile a problemei transnistrene, precum și pentru determinarea federației Ruse să-și retragă trupele de pe teritoriul R.Moldova.

Unele din prioritățile menționate au fost îndeplinite. În același timp astfel de obiective strategice precum consolidarea stabilității R.Moldova, soluționarea definitivă a problemei transnistrene și integrarea țării, dezvoltarea unor relații de cooperare stabilă și previzibilă cu principalii săi parteneri strategici, integrarea europeană și altele au rămas nerealizate.

În actualul sistem internațional, unde raporturile interstatale evoluează tot mai mult, evoluția relațiilor capătă o importanță mare într-un șir de domenii de ordin politic, economic, științific, cultural etc..

O altă prioritate în relațiile internaționale a țării este conectarea economiei și comerțului la circuitul internațional; promovarea intereselor economice, asigurarea mediului extern favorabil și sprijinului necesar pentru derularea reformelor economice și social politice în R.Moldova; obținerea încrederii în fața investitorilor occidentali, protejarea intereselor cetățenilor R.Moldova de peste hoatre și consolidarea imaginii pozitive pe arena internațională.

R.Moldova este interesată în instaurarea unui sistem internațional stabil, bazat pe principiile egalității suverane a statelor, respectului și cooperării reciproc avantajoase, care ar asigura securitatea fiecărui stat în domeniul politic, militar, umanitar, economic etc.. Moldova consideră că centrul universal al reglementării tuturor problemelor globale trebuie să rămână în continuare ONU. Luând în considerare tendințele de grupare concentrată a actorilor internaționali în jurul polilor de putere, precum și avansarea proceselor de globalizare

Moldova pledează pentru o lume multipolară, respectând valorile și identitatea culturală a fiecărui stat aparte luat.

În condițiile în care orânduirea mondială se configurează în jurul marilor poli de putere, este evident că R.Moldova nu poate rămâne în afara lor. În așa caz devine vitală necesitatea orientării și integrării sale într-unul din acești poli pentru a-și asigura perspectivele dezvoltării și securitatea națională. Mai ales, ținând cont, că Moldova este un stat mic, cu potențial economic, politic și militar redus, și cu o influență relativ modestă. Ea poate să-și realizeze interesele sale naționale pe arena internațională numai în colaborarea cu statele ce au un statut geopolitic mai înalt.

O problemă majoră e neutralitatea țării. Aici apare o dilemă. Pe de o parte R.Moldova promovează politica de neutralitate, menținându-și angajamentul de a nu lua parte la conflicte armate, la alianțe politice militare sau economice, care ar fi avut drept scop pregătirea războiului și de a nu permite folosirea teritoriului său pentru amplasarea bazelor militare străine.

Pe de altă parte, neutralitatea țării ne-a îngăduit posibilitatea de a ne asigura securitatea, participarea la alte sisteme internaționale. Poate e necesar desfășurarea unui referendum în ce privește continuitatea sau încetarea neutralității. Aceasta ar da posibilitatea de aderarea de mai departe la o forță militară internațională care ne-ar proteja.

Obiectivul major al politicii R.Moldova în relațiile internaționale este hotărârea problemei interne cu sprijinul forțelor externe – aceasta este problema Transnistriei. Problema trebuie rezolvată pe calea revenirii a acestui teritoriu la domeniul de drept al Moldovei.

În această direcție trebuie să fie îndreptată activitatea tuturor instituțiilor de politică externă a țării să fie folosite toate căile accesibile și eficiente, în orice formație.

Diplomația R.Moldova a reușit să obțină includerea în documentele internaționale, în special cele abordate în cadrul OSCE, a obiectivului de bază al negocierilor privind reglementarea problemei transnistrene. S-a negociat elaborarea statului regiunii în baza respectării suveranității și integrității teritoriale a țării. De asemenea este de menționat schimbarea formatului de negocieri și inițiativa de securizare a segmentului transnistrean al frontierei moldo-ucrainene.

În perioada anilor de la 1991 și până în prezent politica externă în relațiile internaționale au fost multivectoriale. S-au dezvoltat relațiile atât la vest, cât și la est cu toate țările în scopul de cooperare avantajoasă în domeniul economic, financiar, comercial, cultural etc. cu țările lumii.

O prioritate absolută în relațiile internaționale a R.Moldova o constituie integrarea în Uniunea Europeană. Relațiile dintre R.Moldova și UE au fost formal lansate odată cu semnarea la 28 noiembrie 1994 a Acordului de Cooperare și Parteneriat, care a intrat în vigoare la 1 iulie 1998. Pe măsura formării noii arhitecturi a orânduiri din lume în jurul polilor marilor puteri R.Moldova tot mai insistent pretinde de a se integra în UE o face pentru asigurarea R.Moldova a propriilor sale perspective pe termen lung în ce privește dezvoltarea economică și securitatea națională. Din punct de vedere politic aderarea înseamnă stabilitate democratică, creșterea nivelului de securitate a statului și a cetățenilor. Din punct de vedere economic – înlăturarea sindromului de economie periferică, înseamnă avansarea competitivității țării pe termen lung pe piața comunității, creșterea oportunităților de acces la fondurile de dezvoltare, investiții și tehnologii noi.

Necesitatea obiectivă de a se alătura Uniunii Europene vine din necesitatea de a consolida statalitatea țării, a independenței și suveranității sale, a tradițiilor identității etnice, culturale, lingvistice, precum și a restabilirii integrității teritoriale a statului moldovenesc.

Există un anumit paradox în relațiile R.Moldova cu UE. Pe de o parte tendința de aderare, că acolo e mai bine, pe de altă parte în ultimii ani s-a produs o mare dezamăgire a populației R.Moldova față de UE.

Pricina e comportamentul liderilor conducători din țară, care au participat masiv la furtul miliardului de dolari din Băncile Moldovei, iar UE nu prea s-a implicat în rezolvarea acestui fapt. Și acum avem o scădere continuă a acelor persoane din R.Moldova care sunt pentru aderare la comunitatea europeană.

Putem admite, că euroscepticismul moldovenilor față de UE, într-o anumită măsură, este provocată de actuala criză a comunității europene.

Sunt și alți factori interni, de ordin politic și economic, care alimentează neîncrederea față de perspectiva noastră europeană. Anume UE este preocupată de salvarea monetei naționale, stabilizarea zonei Euro, evitarea recesiunii prelungite, relansarea economică, salvarea Uniunii de la irelevanța politică și chiar pericolul de dezmembrare.

Totuși necătând la aceste îndoieli, aderarea la UE este forța motrice a politicii țării noastre spre integrarea europeană.

Un loc deosebit în relațiile internaționale a R.Moldova ar trebui să ocupe relațiile cu țările vecine România și Ucraina. Teoretic ele ar trebui să se bazeze pe cunoașterea necondiționată a suveranității, integrității teritoriale și inviolabilitatea frontierelor țării, neamestecul în treburile interne, consolidarea cooperării multipolare, reieșind din interesele comune a acestor țări din respectarea dreptului internațional și ale dreptului omului. Așa ar suna din punct de vedere teoretic. Practic nu chiar așa.

În genere relațiile R.Moldova cu România ar trebui să aibă un caracter privilegiate, special, datorită culturii, limbii și trecutului istoric comun. Însă acestea devin încordate începând cu anul 1994, odată cu adoptarea Constituției R.Moldova în care se stipula, că limba de stat este moldovenească, iar imnul „Deșteaptă-te, române!” este preschimbat în „Limba noastră”. Drept că începând cu anul 2009, când la putere în R.Moldova vin forțele pro-europene relațiile dintre cele două state se schimbă în sens pozitiv. Se intensifică relațiile culturale și sociale între aceste două state. Am căpătat o susținere serioasă a României a direcției de integrare R.Moldova în UE. Avem și o acoperire financiară considerabilă din partea României. Cu toate acestea parteneriatul moldo-român pare lipsit de vlagă. Până ce nu avem un plan comun de acțiuni în spatele parteneriatului nostru strategic. Proiectele strategice, chemate să integreze infrastructura energetică și de transport a R.Moldova cu cea a României și prin aceasta cu cea a UE, urmează să fie lansată în viitor. Mai avem o problemă esențială nerezolvată în relațiile noastre cu România. Aceasta este încheierea Tratatului de frontieră, care până ce nici nu este elaborat.

În fond parteneriatul nostru cu România este unul cheie pentru succesul integrării noastre economice și apoi politice cu UE. Acest lucru are nevoie de mai multă gândire strategică, voință politică și resurse materiale, care până ce nu le avem.

Aprofundarea legăturilor noastre cu Ucraina sunt însemnate pentru dezvoltarea economică și stabilitatea politică. Relațiile noastre păreau până nu demult încremenite în timp. Ele fiind dominate primordial de problema priorităților rămâne de la destrămarea URSS. Acum situația se schimbă încet spre bine. Avem probleme în legătură cu intenția Ucrainei de a construi câteva hidrocentrale pe râul Nistru. Acest lucru ne va aduce mari probleme în asigurarea cu apă potabilă a unui șir de localități din țară, inclusiv a Chișinăului.

Relația cu Rusia. Rusia este marea dilemă a R.Moldova. De mai bine de 25 ani încercăm să dezvoltăm relațiile de parteneriat cu această țară, dar fără succese. Starea de spirit dintre Chișinău și Moscova este în continuare plină de neîncredere reciprocă. Se încearcă de a iniția un dialog regulat cu autoritățile ruse, dar suntem încă departe de a ne plasa pe principiile democratice de rezolvare a litigiilor dintre state.

Pentru a obține ce dorim noi, și anume: gaz natural ieftin și acces nestingherit pe piața rusă pentru produsele moldovenești Moscova ne cere încheierea unui contract de staționare a trupelor ruse pe teritoriul țării. (Cred că același lucru la vremea convenită va cere și UE). Mai cere să transmitem Gazpromului controlul

deplin asupra conductelor noastre de gaz. Și în prezent negocierile cu Gazpromul asupra noului acord de livrare a gazului natural demonstrează că dialogul e destul de dificil. Condițiile puse pentru micșorarea prețului la gaze este renunțarea R.Moldova la angajamentele luate în relațiile cu UE. Noi suntem gata pentru un așa parteneriat cu Rusia? Cred că nu! Putem spune, că relațiile R.Moldova cu Rusia nu se vor schimba nici în viitorul apropiat. Unica posibilitate de a compensa deficitul pe care îl avem cu Rusia este Kievul. Moldova pierde mult din cauza că nu e capabilă să valorifice conjunctura favorabilă creată în prezent în relațiile cu Ucraina.

R.Moldova socotind o prioritate esențială a politicii externe integritatea europeană, dezvoltă activ relațiile de parteneriat și colaborare cu liderii puterilor Vest Europene, mai ales cu Germania, Franța, Italia, Marea Britanie, ținând cont de dinamica schimbului economic și comercial cu aceste țări și influența lor în cadrul UE. Sunt făcute anumite eforturi pentru a promova relațiile prioritare și cu alte țări membre a UE, în special, Austria, Polonia, Suedia, Țările Baltice, Cehia etc.

O direcție însemnată în dezvoltarea relațiilor internaționale a R.Moldovei o constituie consolidarea în continuare a parteneriatului cu SUA. Această colaborare este bazat pe obiective strategice comune la nivel regional. Și anume: asigurarea stabilității și securității în sudul Europei de est și regiunea Mării Negre. Noi mizăm că pe aprofundarea relațiilor bilaterale, cu SUA va contribui la soluționarea așa numitelor ”conflicte înghețate”, mizăm la ajutorul în retragerea trupelor străine de pe teritoriul R.Moldova, la crearea unui regim democratic consolidat și o economie de piață competitivă, la atragerea de investiții străine, ca un element crucial în dezvoltarea economiei țării noastre.

În relațiile cu CSI, R.Moldova speră spre stabilirea unui climat de încredere și respect reciproc, menținerea unor relații favorabile în domeniul politic, economic, științific, tehnic, cultural.

Referindu-ne la dimensiunea culturală în relațiile internaționale a R.Moldova cu celelate țări putem menționa participarea activă la diferite evenimente importante menite să promoveze imaginea țării peste hotare, să contribuie la răspândirea valorilor culturale și la stabilirea contatelor de cooperare în domeniul culturii.

O atenție deosebită este acordată și în prezent în direcția aprofundării relațiilor de colaborare cu organizațiile culturale internaționale: UNESCO, organizația Internațională a Francofoniei și Uniunii latine și a altor organizații.

După cum am observat R.Moldova se implică activ în promovarea relațiilor internaționale cu statele lumii. Eforturile diplomatice sunt îndreptate spre rezolvarea multiplelor probleme, care fiind rezolvate ar aduce la schimbări radicale în țară. Așteptările sunt mari, însă realizările destul de modeste.

Acestea sunt cele mai esențiale direcții de promovare a politicile externe de către R.Moldova în domeniul relațiilor internaționale. Executarea mai cu stictețe a lor va contribui la o mai mare stabilitate a țării și la o legătură mai strânsă cu țările lumii în doemniul relațiilor internaționale. Totodată aceasta va da posibilitate mai cu succes să rezolvăm problemele de interes național.

Bibliografie

1. Buruian, Alexandru, Relațiile internaționale. Politica externă și diplomația, Chișinău, 2007.
2. Chirilă, Victor, Politica Externă a Republicii Moldova: tradiții, paradoxuri, provocări, Info-Prim Neo – 10.01.2012.
3. Programul de activitatea a Guvernului Republicii Moldova 2015-2018, Chișinău, 2015.